

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 * ARTÁ	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA { Trimestre. . . 0'50 Ptas. Any. . . . . 2'00 » ESTRANGER . . . . . Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 1 de Octubre de 1917	Núm. 20	

HISTORIQVES

L'Any de la Peste

Es bò de pensar quina seria la preocupació de la gent de Son Servera, quant veien aquelles morts tan freqüents i tan repentines, i lo ansiosa i astorada que estaria com en presentiment de la gran desgracia que s'hi acostava, contribuint-hi no poc a agravar aquest estat alarmant la situació general en que se trobava aquell poble.

Feia pocs dias que havien conseguit els serverins altre volta la aspiració que tant de temps feia tenien d'esser vila i de tenir administració propia, e independent d'Artá. Això, segons exposava el retgidor Bartomeu Servera a la Junta provincial de Sanitat dia 26 de maig, era causa de que el novell Ajuntament no pogués atendre, per falta de caudals en depòsit, que diu poria esser tenguessen els d'Artá, a les necessitats peremptories que s'oferien. Ademés els habitants d'aquest poble eren molt pobres, fins i tot miserables i per afegitò feia tres anyades que les cuites eren dolentes a mes no porer. D'aquesta manera, idò, se trobaven els de Son Servera quant sense pensar-s'ho tengueren dins ca-seua aquell hoste funestíssim de la peste bubònica.

L'Ajuntament per veure de posar-hi remei i tranquil·lar en lo possible aquest estat d'agitació de la gent, dia 21 del mateix mes de maig, manà reunir la Junta local de Sanitat amb uns quants metges, que havien fet venir d'Artá, a fi d'estudiar la malaltia, cercar el seu remei i dictar les disposicions que se cregués convenient o necessaries. Els metges, D. Jaume Nebot i D. Pere J. Sureda d'Artá, juntament amb D. Xerafi Nebot i segurament també D. Juan Lliteras de Son Servera, declararen que la malaltia era molt maligna, però que no hi veien senyals que resultás contagiosa.

Res de lo que passava havia comunicat encara l'Ajuntament de Son Servera a les autoritats provincials, fins que segurament el dia 21 mateix o el 22, envià, el dictàmen de la Junta local a la provincial de Sanitat, incloguent-hi una nota dels números d'atacats.

Aquesta relació alarmà justament a la Junta provincial, la qual, dia 24, envià un ofici al Ajuntament de Son Servera demanant mes notícies i ordenant que se reunís altre volta per informar la Junta local amb els mateixos facultatius de la vila d'Artá. E-hu feren tot d'una, i dia 26, tots els metges, exceptuat D. Juan Lliteras, qui patia d'erisipela, després d'haver examinat els símptomes que presentava la malaltia, feren el següent diagnòstic i relació que l'Ajuntament envià el mateix dia a la Junta Superior de Sanitat: Els facultatius debaix firmats D. Xerafi Nebot, D. Jaume Nebot i D. Pere J. Sureda, fent la relació circumstanciada, que havem de donar dels malalts i símptomes de les malalties amb el caràcter que hem observat el dia d'avui, deim que hem vist 18 malalts; d'aquets, deu de gravetat; quatre amb els símptomes següents: pols vibrant, ulls plorosos, sospirs interromputs, trastorn en les facultats intel·lectuals, galtes colorades, llengua pastosa, i bubons per ses cames. Els altres sis amb els símptomes que segueixen; uns amb la respiració cansada, altres amb espulsió colorada per tot el cós, come picades de pusa, el pols aixu-axí depressa, aixu-axí a poc poc, etc. etc. S'advertia també que tant els malalts com els que disfrutaven de bona salut estaven posseïts d'un gran terror i espant, i que el judici que formaven de la malaltia era que poria esser que fos en alguns contagiosa i que de totes maneres mereixia bé l'atenció de la Junta Superior. Creim també que s'havia de procurar, per tots els medis possibles, que els malalts i els que eis assistien estassen comunicats, i que els morts fossen enterrats amb les degudes precaucions.

Era el primer crit autorisat d'alarma, que degué contribuir en gran manera a augmentar la perturbació aterradora de que se sentia fonament conmutat tot el po-

ble, però que també havia de servir per remoure i organitzar enèrgicament totes les forces i precaucions sanitàries, tant en el poble, com en tota l'illa, gracies a les quals se pogué acorralar el contagi i tal vegada disminuir i tot els destroços atterradors que així mateix ocasioná.

LL. LLITERAS

Sobre el nou projecte

El nostro Ajuntament en sessió del 12 d'Agost prop passat prengué en consideració una proposta presentada per N'Andreu Femenies, sobre la conveniencia d'establir un cotxo fúnebre per la conducció dels morts an el cementeri.

An el nostre entendre era hora i ben hora d'introduir aquesta millora dins el poble d'Artá; es veritat que n'hem sentits molts que hi troben un inconvenient gros i es, que resultant un impost nou demunt el pobre contribuient agobiat ja p'els gastos de malaltia, notari, Esglesia i demés que acompanyen a totes les defuncions i que tant mals de dur son per les families pobres en general i per moltes de la classe mitja, no es del cas, diuen ara, posar un nou gasto que equivaldrá a una sempenteta més perque es pobres fassin uy de tot.

E-hi ha que confesar que aquests inconvenients son grossos, però, es d'esperar de la competència de la comisió nombrada, composta del Sr. Batle i dels retgadors En Guillem Carrió, En Juan Nebot i N'Andreu Femenies, que estudiarán la manera de reduir tot lo possible els gastos i que els que siguin indispensables recaiguin principalment demunt els rics; es d'esperar que se ferá una classe especial, per dur els morts pobres en cotxo an el cementeri de la manera més barato possible, a fi de que aquells inconvenients, únics que se poren presentar, quedin reduits a sa més mínima expressió, i així, minvats i casi anul·lats els inconvenients; sobresurtiran totes les ventatjes, que no son poques.

Si examinem are els inconvenients, perills i fins abusos, que amb aquesta millora s'evitarán, veurem que també son de molta consideració.

Quantes vegades mor una persona d'una tifoidea o d'una tisis, o de pigota, o d'altre malaltia infecciosa i set, o vuit, o deu homes han d'agafar el baul i han d'estar en contacte amb aquell mort, mitja o tal vegada una hora en perill greü de esser contagiats? I ¿qui no creurá que prende mides, amb la fi de que sien les més poques possibles, les persones que toquin el mort i més encare que el toquin el manco temps possible; qui no creurá, repetesc, que aixó es una gran millora pel poble, el qual encare que li costi alguns dobbers, les pot donar per ben empleats?

N'hi ha que dirán: Es que son molts els qui alsen an eis bauls i moltes vegades son tants, que sois no les ve a cinc minuts per-hom.

Vos equivocau; n'hi ha molts qui han reparat, que son ja pocs els qui s'afiquen a agafar el baul; i es natural, perque aixó es una cosa de si repugnant i més si el difunt ha mort de malaltia infecciosa; quant parteixen de la casa i fins, si volen, per dins el poble, pareix que se'n barallen (i més si es un ric) d'agafar-lo però, en sortir del poble, tant si es ric, com si es pobre, tot, se redueix a 9 o 10 persones, perque els altres, tots fan amples i molts s'asseuen demunt una paret i queden pel camí, esperant la tornada dels qui arriben an el cementeri.

Aixó quant hi ha bon temps, perque al hivern, en dies de fret rigurós, o d'aigua, amb esser a foravila, queden reduits moltes vegades an els quatre portadors, i prenen el trot amb el baul i tornen banyats fins a sa pell i amb fang fins an els jonyos, i gracies si no les ha succeït un fracás pel camí, perque, he sentit contar que, una vegada, anant amb el baul al trot, un portador va

llenegar i el baul les va caure, la tapadora se llevá i el mort va surtí, i... no vos dic res, el susto d'aquells pobres quant veren el mort enterra, per dins la pols o tal vegada el fang, tot fet una llástima; i lo pitjor, que ninguns el volien tocar per tornar-lo posar dins el baul. Posalei tu, qui tens la culpa, deia un. Ets tu, qui la tens, deia l'altre, i ja les me teniu allá, gatinyantse, fins que un revestit de coratje, agafá el mort i el posá dins el baul.

No crec que hi hagi cap persona, que volgués per qualsevol cosa, que aixó hagués succeït amb son pare, amb sa mare, amb un fill, amb una filla, etc. idó, an aixó estam sempre exposats, mentres no canviï el modo de dur els morts an el cementeri, per lo tant hem vist en bons ulls que l'ajuntament prengué en consideració la proposta de N'Andreu Femenies i celebrariem molt que el poble d'Artá tengués pronte un cotxo fúnebre per dur els morts an el cementeri.

J. F.

Tarda literaria-musical

Prova de lo que tantes vegades hem afirmat, de que Artá entra de ple dins la vida cultural, son aqueis actes literaris que de tant en quant se celebren, aqueixes festes de cultura que socceeixen dins la nostra vila amb més freqüencia qu'en les més grans de Mallorca.

Mitja dotzena se n'han celebrades dins aquest any de vetlades literaries, però cap de l'importancia com la que tengué lloc diumenge passat an el Convent de PP. Franciscans Com a prova de lo que deim basta consignar que fou celebrada exclusivament per senyores, ses obreres de S. Josep que sense estar acostumades a actes d'aquesta classe, mogudes p'el foc de la caritat cristiana i amb el fi altament hermós de recuïr llimosnes p'els pobres i malalts de la vila, se liven l'empagament i surten davant un públic escuït a mostrar sos estudis i a fer sentir durant unes hores, qu'a totom semblaren breus, belles composicions poétiques i musicals.

L'acte se celebrá a les 4 1/2 com estava anunciat, ocupant la presidencia les autoritats esglesiástiques civil i judicial amb el Rt Pare Superior dels Franciscans el P. Director de l'Associació d'Obreres de Sant Josep, el President de la Caixa Rural i per altra part les senyoretas D.ª Antonia Sancho de la Jordana, D.ª Margalida Sureda Massanet, D.ª Juanaina Sureda Sancho, D.ª Xerafina Sancho Cantallops, D.ª Mercedes Cano, D.ª Maria Bestart i D.ª Maria Tarrassa, les quals formen la Junta Directiva.

Com introducció un chor de senyoretas dirigides per D.ª Remei Baamonde i acompanyades al piano p'el P. Juan Rubí entoná amb molt de ajust i afinació un cántic a S. Josep.

Seguidament el P. Director s'alsá per suplicar al públic indulgencia per les actores, ja que era la primera tarda literaria que celebraven, excusá l'assistencia de la distinguida Presidenta D.ª Margalida Sureda que per malaltia se veia privada d'assistir, i lletgi una carta del Rt P. Fr. Juan Cerdá fundador de l'associació, adherintse al acte, excusant s'assistencia i animant a totes a seguir sempre envant.

Entre els aplaudiments que se succeïen al final de cada part s'aixecá la Tesorera D.ª Remei Baamonde llegint un ben meditat *Discurso Preliminar* exposant els fins de l'associació i de la festa que celebraven que no son altres que la caritat, prenguent exemple de S. Francesc el qual tota sa vida la dedicá a la caritat en vers de Deu i del proïsme. Excita a totes les dones d'Artá a prendre part a l'associació aont totes les qui sentin igual hei caben. Fa una digressió histórica sobre la fundació de l'associació i altres instituts similars i demana finalment a senyores i pageses l'apoyament material i moral per tant bella institució. Fou llargament aplaudida.

Seguidament s'assegué al piano la Srta. D.ª M.^a del Rosari Estelrich, fia del catedràtic de Palma, don Juan Lluís, la qual tocà amb singular maestría *Estudio* d'en Torrens i fou molt aplaudida.

La secretaria D.ª María Terrassa, llegí després la *Memoria* de l'associació diguent qu'en los 9 anys que conta d'existència ha aliviat més de 100 pobres, ha distribuït més de 4.000 pts, en metàl·lic, més de 600 prendes de vestir, moltíssimes racions de pa, arròs, carns i llegums, i més de 400 receptes a malalts.

Son actualment 62 socies actives i 140 honoraries. Total 202. Digué qu'en captes ordinaries per terme mitjà s'havien recaudat 650 pts, notant-se augment en els últims anys. Ressenya els actes més importants celebrats i els donatius d'importancia fent menció especial del llegat de la primera Presidenta D.ª Emilia Baamonde al cel sia. de 250 pts. i 5 a cada pobre, i del donatiu de D.ª Aina Moragues. El públic li tributà un llarc aplaudiment.

Tot seguit foren recitades les poesies *El Moliner de Vent* d'en Miquel S. Oliver per la Srta. D.ª Catalina Llabrés, i *Rosa de Caridad* poesia original del jove poeta artanenc D. Daniel Cano, recitada per D.ª Margalida Sancho. Totes dues foren molt aplaudides.

El Chor, cantà *El Arroyuelo* i després les senyorettes D.ª Mercedes Cano i D.ª Josefina Palmés recitaren *Conversa Josefina* dialecte original de la nostra poetisa D.ª Margalida Estelrich.

Ja sia per la gracia i la naturalitat amb que fou dit, ja sia per la delicadesa i caient popular de la poesia, o per tot això ajudat de que es poble compren i sent molt millor en la nostra llengua qu'en cap altra, lo cert es que se'ls tributà una llarga ovació que obligà a l'autora a sortir a rebre els aplaudiments i a repetir la recitació. Sentint desitj de que tothom pugui ensaborir aqueixa composicioneta composta expressament per l'acte celebrat hem suplicat a l'autora la mos deixi publicar, i a sa amabilitat devem el poder-la oferir als nostros lectors.

Com intermedi se feu sa capta a favor de l'associació en que recuí una important quantitat.

A la segona part el Chor cantà també amb molt d'ajust *La Esperanza* de Rossini a tres veus i la Srta. Estelrich tocà amb gran seguredat i mes gracia *Novellette* de Schumann i *Concert en re menor* d'en Mozart, guanyant se grans aplaudiments del public que de cada vegada mes se complavia escoltant-la.

Se recitaren *La Mendiga* per D.ª Margalida Sureda, i *La Modestia* per D.ª Pepa Zullá. El public les rebé a totes amb aplaudiments.

Finalment s'aixecà el distinguit Batle D. Antoni Cano Garcia que feu un brillantissim discurs final en mallorquí, amb la forsa, fluidesa i eloquencia en ell naturals. Exaltà la caridad «que vetla sempre a sa porta de l'infortuni i es el consol dels desgraciats.» Amb paragrafs grandiloquents feu l'apologia de la bella virtut que mou a tants de cors a celebrar actes tant trascendentals com el present i va de rel a matar l'egoisme. Al acabar sa hermosa oració esclatà una ovació esplendorosa.

Encara que fora de programa el Sr. Rector s'aixecà a dir quatre paraules per dar l'enhorabona a totes les *Obreres* i pintà alguns escenes de comparació entre la Roma pagana i la cristiana per afirmar que la caridad amb que els cristians d'allavors tractaven als esclaus era l'admiraçió dels mateixos pagans.

Sia per totes la mes coral enhorabona i desitjam que no sia aquest el darré acte que celebrin.

Sobre els cuidors d'oliva

Està avui molt mogut aqueix asunto, lo qual mos ha obligat donar-ne conta en quartilla especial, mes be que com a gacetilla de la crónica com pensavem fer-ho.

La Societat Federació Obrera Artanenca, feu a bon temps, una partida de reunions per veure de fer unes basses a les que se subjectassen els amos d'Artà en la temporada del cullir oliva, ja en lo que se refereix el preu de jornal ja en les hores de treball.

Després de discutir-se ampliament dins l'*Obrera* acordaren proposar an el Batle els sigüents preus: Atlots y atlotes menors de tretze anys guanyarán 0'60 pts. diaries i a final de temporada tres cortans d'oli. De tretze fins a quinze 0'75 pts. i tres cortans i mitjà d'oli. Majors de quinze una peseta y quatre cortans d'oli. Adames tendrán al demati mitja hora de descans per beranar, i dues fumades, una al mati i saltre al capvespre.

Varies comissions trescaren la vila per cercar adeptes fent firmar els pares dels cullidors, compromententos a no anar a cullir a no ser amb aquestes condicions.

Diumenge dia 23 a la Sala tengueren una reunió presidida p'el Batle, els amos de llocs d'olivar y una Comissió de la Societat. Discutiren ampliament l'assunto, s'exposaren raons d'una i altra banda però no arribaren a avenencia, quedant sospesa la reunió fins al diumenge dia 30.

Dimars a vespre, dia 25, la Comissió de la Societat convocà la Junta General per dar-li conta de ses gestions fetes, i an aquesta Junta heí assistigué l'amo actual dels Olors el qual, per de pronta, cedí a les condicions imposades per l'Obrera mentras tant se seguesqui discutint a la Sala entre Obrers i page-os.

La Societat se compromete a enviar-li 40 cullidors amb les condicions apuntades,

Així està avui la qüestió, essent motiu de ganbansa de part dels obrers que de moment sembla tenir la partida gonyada.

Procurarem informar als nostros lectors de les noves fasses que prengui aquest asunto.

Embuís

1er AQUEST NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA.

2^{on}—Suplic an el senyor censor que tenguent en conte que tot lo que dic en aquesta secció, he hu dic, per donar llustre a lo entelat, tengui la bondat, de no passar el llapis vermeil per demunt les critiques que li presentí, amb la seguredat de que així, fera un gran bé an el poble d'Artà i a l'Espanya, donant un *mentis* an els qui diuen que el regim censor de Mallorca es diferent dels de la resta del 'Estat.

3er—De mitx-dia a les dues o les tres, es el temps més apropiat per una autoridat vigilar per el cumpliment dels bandols referents a aigues brutes. Aquellehores de sol son les que, per la molta evaporació, aprofiten els vesins poc escrupulosos, per regar les carreres amb les aigues de piques que han estat estancades tota la setmana. El dia que vaig fer el descobriment, vaig haver d'anar mes de 40 passes amb el nas hermèticament tapat i sense alenar gens, i aixó que no som dels de nas mes fi.

4.ª—Ja no son sols «Els carrerons de una vila que jo sé», els qui no se posen netejar, la Plassa d'Artà que s'utilitza per vendre verdures, fruites, carn, etc. aguant tota la setmana les peladures, cloveis i altres herbes que quedaren de la venta del diumenge anterior. Primer, recort que el dilluns demati s'agranava i al menos duia la cara neta uns quants dies; millor que el dilluns, siria agranarla el mateix diumenge després de dinar i així no esteriem esposats que la molta gent que hi passa mos digués...

5.—Sembla que hi ha qualca artanenc interessat en que el nostre poble vagi sempre morros pen terra i no se cansa de dir que les escoles i el material escolar l'ha de fer l'Estat i que si no el fa ara, el ferà d'aquí 10, 15 o mes anys. Aquest tal, ¿sab ben bé l'organització del Estat espanyol? ¿Ignora que la millor manera per adelantar en perfecció es caminar un mateix, per propia iniciativa i no esperar res d'arró que'n diuen Governos? ¿No pensen que si estam deu anys, tendrem altres tantes generacions, que no se podrán presentar mes que a qualca concurs de bestiar? I, davant aixó troben que hem de tenir paciència per esperar lo que mai vendrà?

Tengun en conte també que caminam a passes de gegant cap a l'autonomia dels pobles i de les regions i com mes institucions creades i ben encaminades per noltros tenguem, mes capacidat demostrarem per aqueixa millora, per usar d'aquella llibertat. Els qui tal pensen, demostren tenir encarnat fins an el molt dels ossos, l'esperit centralista destructor de tota iniciativa. enderrocador de tot edifici. Mai demanaria jo, quant i més ajuda en el Govern, perque, sé les traves que ha de posar per esterilitzar tot projecte. Treballem per bastarnos a noltros mateixos, que es l'única manera per porer gosar de la llibertat a na que tenen dret els pobles conscients; per aixó que l'Ajantament no descuidi les escoles ni el material escolar per l'adquisició del qual, anar fent via, se solicita l'ajuda de les persones que hi tengun voluntat, lo qual ha d'esser una fita imborrable en els anys de la nostra historia. El poble les ho agrahirá.

FILICUMIS.

Nota Agrícola

La quinzena agrícola s'ha desenrotlada dins la anormalitat de una calor d'Agost, tot-hom se queixa ja de la falta d'una brusque que assaonás la terra i contribuís a surar l'asplet d'hortalisses, moltes ja esmortuides per falta d'humitat.

Ses vines van quedant netes de reins, els quals donarán per beure la gent del poble.

Ses figueres están an el seu ple i el temps no ha estat de lo mes bo per secar les figues, però els preus alts, compensarán les perdues ocasionades pel xaloc. Se paguen, les de Sa Colonia fins a 35 pts. i més les bones sense triar i llevades del canyis, els rutlons a 22 pesetes, per la vila se paguen com sempre un poc mes barato. Aquets preus ferán també que no sigui tant sentit el preu baix de les metles.

Els fesols i bastantes monjetes s'han cuïdes i no hem sentides queixes del esplet.

Els porcs grasos, que s'han trets a sa plassa s'han pegats a 17 pts. i sembla que la gent está satisfeta dels preus.

Homos d'experiencia diuen que mai havian vist les terres tan formiguerades com enguany. Sa coneix que la gent s'aspavila i se prepara per bastarse a si mateixa, venen es preus a na que se posen els queviures, amb tendencia a pujar de cada dia i comprenen que la millor menera per sortir de l'encariment es el cuir per passár l'any.

PAGÉS.

Llista de suscripció per material escolar

Continuació

Suma anterior	530'00
Magnific Ajuntament	250'00
D. Francesc Sureda Blanes, Pvre.	5'00
D. Antoni Cano Garcia	10'00
D. Pere Alzamora	1'00
D. Cristófol Lliteras	2'00
D. Lluís Despuig	100'00
Señora Viuda de D. Pedro Amorós i Fill	100'00
D. Pere Sancho de la Jordana	25'00
D. Rafel Sard Blanes	10'00
Suma i Segueix	1033'00

Crónica

De Ganostra

Dia 21 d'aquest mes prengué ordes menors y tonsura el nostro amic i paisá D. Andreu Casellas. Que Deu li doni acert en son nou estat que va a abraçar.

**

L'epidemia de Gastro-enteritis i disenteries que durant les quincenes passades tan se desarrotlaren, va passant i ha disminuït considerablement. Gracies a Deu.

**

Segueix el temps estival. Fa una calor insoportable; altres anys al mes que som, el temps s'havía refrescat, mes enguany a conseqüencia de no haver plogut, segueix la calor; tanta en fa avui com en el mes d'Agost.

**

Mos diuen que les fies de la Puríssima están organisant una peregrinació al Castell ds l'Esperansa de Capdepera.

**

Com s'acosten les eleccions municipals, els hora-baixes i diumenges comensen a veurerse rotlets d'homos qui'n parlen. Sembla que les próximes anirán enrevisclades ferm. Comensen a sonar noms; pero com es de suposar se xerra molt i se sap poc encara. Procurarem informar als lectors del moviment qu'es noti, encara que no estiguem aficats a cap banda.

**

Després de passar la temporada estival aquí han regressat a Palma D. Juan Nadal, D. Venancio Recio i D. Valentí Massanent amb ses respectivss families. En canvi han venguts a passar la temporada de costum l'Exm. Marques Desbrull a sa possessió *Carrossa*, i D. Josep Quint Zaforteza amb ses nobles families. Les desitjam felis estada.

**

Entram en el quart trimestre de la nostra publicació i son molts, especialment residents a América, que els servim el «Llevant» i no diuen res de pagar. Com hem de transformar-lo en setmanari, es hora de sebre amb a quines forces contam. Esperam que responderán an aquesta primera indicació, ja que a tots deuría interessar la vida d'aqueixa publicacioneta que per modesta que sigui, an els de fora especialment, les pot prestar bon servici d'informació.

**

Dia 23 vengueren l'Inspector regional de Correus de Catalunya i Balears D. Lluís Barrio i el Segretari de l'Inspecció D. Fernand San Pedro. Passaren uns dies

aquí, visitantlo mes notable del nostre terme i les Coves.

**

Dia 15 vengué una expedició de 18 bixiclistes de Campos, que recorregueren els millors punts del nostre terme. visitaren Ses Coves. Romangueren aquí fins el dia 16 horabaixa en que de nou partiren cap a sa vila.

**

Sembla que'l públic enguany está molt satisfet del repartidor d'aigos ja que se pot dir qu'en tot l'estiu no n'ha faltada a cap grifó, quant els demás anys se sentien queixes ferm. Están d'enhonabona, idó el Sr. Batle D. Antoni Cano i el repartidor mestre Francesc Fortesa (a) *Pere Andreu*.

**

Dia 16 a Ciutat tengué hoc un dinar intim a *Can Toméu* de tots els qui resten en vida, entre els qui estudiaven al Institut de Palma en el curs de 1867 a 1868, ara fa 50 anys. Foren 22 i entre ells heí figuraven el nostre distingit amic i col·laborador D. Juan Sancho Lliteras, jutge de la nostra vila, i els semi-Artanencs D. Juan Lluís Estelrich Catedratic de l'Institut i D. Josep Alcover Notari de Ciutat. Prengueren l'arcort de pagar els estudis de Batxiller a un al·lot pobre entre els qui se presentin al concurs que se cridarà. Sia enhonabona i que molts anys puguin viure tots.

**

Dia 24 a les 6 y media del Capvespre en el Convent de PP Franciscans se repetí la vetlada qu'el dia abans celebraren *Les Obreres de St. Josep*.

L'escola estava de gom en gom i totes hem feren tant bé o mes qu'el primer dia. El discurs final correngué a carreg del Superior del Franciscans P. Juan Garcia, qu'agradà molt.

La capta del primer dia doná unes 190 pts. i la del segon 40 Ptas. De manera que se recaudaren unes 130 Ptas. Tot sia per Deu i p'els pobres.

De Capdepera

—Aquesta setmana comensarán les obres d'arreglo i consolidació de una de les parets laterals i teulada de la Parroquia.

—Els jermans Sureda, fills de D. Juan han entrat ja en franca convalescencia de la malaltia que durant algun temps els ha tengut an el llit. Desitjam que aviat estiguin bons i forts.

—Un d'aquest dies passats se feu la primera pesada de porcs grassos; se'n tregueren 10 el preu dels quals oscila entre 17 i 18 pts. l'arrova, segons grossaria.

—Desde el dia 9 fins avui hi ha hagut el seguent moviment de població.

Morts

Dia 9.—Catalina Llinás Terrassa (a) Pileña. 79 anys. Debilitat senil.

Dia 10.—Juan Dalmau Bordoy. 11 mesos. Enterocolitis.

Dia 19.—Francesc Torrens Juan. 20 mesos. Raquitisme.

Naixements

Dia 21.—Andreu Trobat Moll.

Matrimonis

Dia 22.—En Gabriel Flaquer Massanet amb N'Aina Maria Femenies Sancho.

—Moviment de barcos en el nostre Port durant els dies transcorreguts desde el 9 fins al 23 de Septiembre.

Dia 17.—Llaud «Maria» procedent d'Almeria amb paumes.

Dia e7.—Llaud «Virgen de la Buena guia» de Almeria amb paumes.

Dia 22.—Balandra «Patricio Saias» de Barcelona, amb farina, sucre i café.

Sortides

Dia 19.—Llaud «Maria» per Gandesa, amb madera en rollo.

Dia e9.—Llaud «Virgen de la Buena guia», amb llenya en rollo.

Corresponsal.

Capdepera 23 Sepbre.

Ajuntament

Sessió del dia 2 de Septiembre

En aquesta sessió que se celebrá baix la presidencia del Sr. Batle D. Antoni Cano Garcia s'acordà: 1er Aprovar l'acte de la sessió darrera 2na Aprovar la distribució dels fondos manicipals p'el mes de Septiembre.

3° Enviar al Sr. Governador els acorts de l'Ajuntament i Junta municipal durant el mes d'agost. 4^{on} Posar el 50 per cert de recarreg damunt les cédules personals i l'impost de carruatges de lucso i el tretze damunt la matrícula industrial.

5° Dar exacte cumpliment al presupost extraordinari aprovat p'el Sr. Governador.

6° Dar ordre al Rector D. Gabriel Muntaner per fer una paret al n.º 14 del Carré del Liebeig. 7° Aprovar el contracte d'arrendament del local n.º 14 del carré del Liebeig fet per la Junta local de 1^a. ensenyansa per instal·lar-hi l'escola nacional 1^a. de nins que dirigeix D. Andreu Ferrer

3° Passar a la Comissió d'Obres una sollicitud de subvenció per fer una cisterna en el n.º 5 del carré d'Amadeo.

9° A proposta del Sr. Batle qu'exposá les males condicions dels locals escoles d'Artá, se discutí i acordá, comprar un solar per fer un edifici adequat, instruint l'expedient aportú i nomenar una Comissió per que formi el pleg de condicions del concurs

10. Camviar el grifó del carré del Cuatre Cantons.

11. Seguidament el Sr. Batle protesta enérgicament contra la calumnia escampada de que els majors contribuents qu'estiuetgen a Artá tenen aixó en sa nit en els grifons de ses cases, essent fals perque está segur de que l'encarregat de les aigos compleix exactament les ordes rebudes, i que l'Ajaldia está disposta a castigar severament a qualsevol infractor per alt que sigui. L'Ajuntament s'adherí a lo manifestat p'el Senyor Batle.

Relligioses

Dia 30 Septiembre Conclusió de les Coranta Hores qu'en honor de St. Miquel se celebren a la Parroquia deixa de la familia Morey. Predica el triduo D. Lluís Crespi Pvre. de Sineu.

Diumenge dia 7—A la Parroquia festa del Santísim Rosari. Comunió general el demati p'els socis de l'Apostolat. Ofici major amb sermó que predicarà el P. Mojer T. O. R. Al capvespre processó,

Dia 4 —An el Convent dels PP. Franciscans festa solemne dedicada a St. Francesc. Completes al disapte i al dia, terciá y ofici solemne amb Missa a veus predicant el P. J. Garcia Superior del Convent.

Estadística

Neixements

Desde el 27 d'Agost.

Nins 4—Nines 2 Total 6.

Sien ben vinguts i enhonabona als pares.

Matrimonis

7. Sepbre. Arnau Femenies Casselles (a) *Femenies* amb Maria Miquel Estades (a) *Paies*.

7 id.—Antoni Ginart Pastor (a) *Bieu* amb Antonina Alzamora Gomila (a) *Salurdiana*. Total 2.—Deu les deix estar molts d'anys plegats.

22 Sepbre. Pere Obrador Casselles (a) *Claret*, viudo, amb na Maria Espinosa Gili, (a) *De Can Martí fadrina*.—Enhonabona.

Difunts

Grans

Dia 27 Agosto.—Juan Palou Ferrer (a) *Palou casat*, de 75 anys, de debilitat senil.

3 Sepbre.—Juan Alzamora Lliteras (a) *Pelat* de 63 anys, casat, de Peronitis.

6 Catalina Galbis Llabrés (a) *Galbis* 91 anys de Arterio Esclorosis.

10 Margalida Torres Rosselló de 74 anys, viuda (a) *Papayona*, de Enteritis.

Dia 11 Pere Sancho Mestre (a) *De S'aumeta* de 65 anys de Enteritis.

Dia 14 id.—Mari Espinosa Canet (a) *Rossellona* viuda de 71 anys, d'afecció d'el cor.

Dia 14 id.—Bartomeu Pastor Llaneras (a) *Gatova* casat. de 58 anys de Febres tifoidees.

Dia 18 id.—Catalina Vives Gili (a) de Can *Pisca* viuda, de 72 anys, debilitat senil.

Dia 24 id.—Catalina Casselles Caldentey (a) *Calobra*, viuda de 71 anys de Enteritis

Dia 26 id.—Cristófol Santendreu (a) *Figuerota* de 72 anys.

Infants

Maria Danús Pastor, de vint mesos de Gastro Enteritis.

Margalida Alzamora y Sureda, sis anys de disenteria.

Bartomeu Esteva Sureda, 28 mesos (a) de Sa *Ca-beneta*, de Gastro-enteritis.

Francisca Rosselló Llaneras (a) *Galbis*, de 3 anys de Enteritis.

Elisabet Massanet Aloy de 18 mesos, de Enteritis.

Pere Servera Villalonga de 14, hores per no esser viable.

Maria Payeras Alzamora (de can *Trenta*) 2 anys de Congestió hepática.

Antonia Gelabert Vives (a) *Jaumina* de set anys de Disenteria.

Catalina Nabot Ferrer de 8 anys de Disenteria (de can *Toni Tit*).

Al cel sien tots.

Resum Grans: 5 homos i 5 dones. Total 10.

Petit: 3 nins i 7 nines » 10.

Entre tots 20 difunts.

Entreteniments

(Solucions als del número passat)

A les preguntes: 1.ª La Carretera. 2.ª Es sol. 3.º Si era conco.

A les semblances.—1.ª En que son torts. 2.ª En que tenen capoll. 3.ª Rabassell.

Endevinaies.—1.ª Favera 2.ª Sa destral.

Fuga de vocals

Qualsevol al·lot o al·lota qui mor en la juventut, be pot di que no ha tengut del mon sa part que li toca.

D'Avui

Preguntes. 1.ª Com acaben totes les coses del mon? 2.ª Quant es mes rodó un bou? 3.ª Qu'és lo que te coa i no la remena?

Semblances. 1.ª Amb-e que s'assembla un riu a un pané? 2.ª I s'oli a un missé? 3.º I un esclavat a un bou?

Endevinaies

- Quin es el senyó.
1.ª 1.ª que porta botes i no fa remó?
A la montanya neix
2.ª a la montanya's cria i quant entra en una casa hi du mes plors qu'alegría.

Fuga de vocals

.n t.mps .n v.r.m.j. r.. s
.r. d t.t.h.s.m.d.t,
.tl t. qd. q.. m f.s s...s?

Jeroglífic.

FRARE — FADRI

Paret

Amb aquestes Hejres, compondre el nom d'una lvia mallorquina.

Les solucions al n.º qui ve

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATS

Comestibles de tota casta, licors, dules, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'unica depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRE DE PALMA, 3-ARTA**

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, n.º 3 Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES **SAN JOSE** DE Vda. de Ignacio Figuerola

Sastreria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Laneria, Pañoleria, Lenceria,
Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

Brondo, 7 9, 11, Borne 118

TELEFONO, 217

NO IMPORTA mai més sortir d'Artá per vestir de saastre EN LA **SASTRERIA** D'EN **JUAN FUSTER**

se taïen i cusen tota casta de vestits d'homo
a la moda i a gust de cada qual

Direcció: Botavant, 14 * ARTA

NO COMPREU CAFE
que no passeu abans per sa botiga d'en
JAUME CABRER
que'l té bo i fresc.

Allá hei trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

Arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoni Blanes Juan (antes Paput)

Mestre Arnau Caseillas (a) Garametu

VEN A TOT PREU

Vins de taula i Vins blancs

DE SA DAVESA

Recta, 8 ARTA

FARMACIA
DE

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTES HORES

Vins i aixarops medicionals
Aixarops de cues del Dr. Morey
preparat amb erba cuquera d'Artá.

PLASSETA D'ES MARXANCO

GRAN BOTIGA

amb género de tota casta i a tot preu;
calcat fi i de moda

A CANA VIVES

Carré de Parroquia, 1

PAP BOTIGA

ven en millós condicions que sa d'en

JUAN VICENS (a) JAN

Tota casta d'articles, comestibles, galletes, etc.

Es representant de sa Perfumeria

L. CACCIO

Té depósit de **MAQUINES DE COSIR**

PAP I AUCONS

com també tota casta d'instruments musicals,
guiteres, bandonies, etc.

DIRECCIO: ALCARIOT, 3

EBANISTERIA MODERNA

DE

MIQUEL MOREY

Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa
Especialitat en cordats de cadires a l'antiga
Pintats i decorats fins, de tots els gusts

arré de la Parroquia, 7 ARTA

Llibres d'ocasió

S'en venen en aquesta
Administració

Quatre Cantons, 8

UN SENYOR

Vol vendre una *Historia Universal* d'en
Cesar Cantú; 43 toms
bellament enquader-
nats, planches dora-
des, casi nous a bon
preu.

Informarán en aques-
ta administració.

Rondaies de Menorca

per

Andreu Ferrer

Un volum en 4tes

2 PESSETES

Demanaules a la libreria de

FERRER Y SUREDA

ARTA

En aquesta Administració

poden encarregar

tota casta de

IMPRESOS

Se serveixen amb prontitud

Libreria, Papereria i Centre de Suscripcions

DE

FERRER Y SUREDA

aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en
gros, plecs, libretes, tintes, llapiceria, etc.

Llibres escolars i relligiosos

A PREU DE CATALEC

s'encomanden de tota casta en tota puntualitat

QUATRE CANTONS, 3

Ensaïmades i Panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA VICTORIA

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu

sempre pans, panets,

galletes, bescuit,

rollets i tota casta de pasticeria

TAMBÉ SE SERVEIX A DOMICILI

Notedat, prontitud i economia

DESPAIG: Carré de Palma, 3 bis ARTA